

Альона БЕРНАЗ

*Адвокат, керівник судової
практики ЮКК «Де-Юре»*

ТОП-10 РІШЕНЬ КЦС ВС У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ ЗА ДРУГЕ ПІВРІЧЧЯ 2020 РОКУ

Однією із ключових характеристик судової практики є її постійний розвиток та вдосконалення. Це безперервний і швидкоплинний процес, на пульсі якого необхідно завжди тримати руку, інакше ризикуєш прогавити черговий виток змін. Визначним орієнтиром тенденцій актуальної судової практики у сфері цивільного права та процесу виступають останні правові висновки КЦС ВС – флагману змін у даній сфері.

Реєстрація неповнолітніх у квартирі після передання її в іпотеку не призводить до недійсності іпотечної угоди.

Розглядаючи питання недійсності іпотечного договору з підстави порушення прав неповнолітнього на заставлену квартиру, у зв'язку з відсутністю дозволу опіки та піклування, ВС у постанові від 01 вересня 2020 року по справі № 757/60219/16-ц звернув увагу на відсутність порушеного права дитини на момент укладення договору. У зв'язку з цим ВС дійшов висновку, що будь-які дії, вчинені без згоди іпотекодержателя після укладення договору іпотеки (наприклад, реєстрація неповнолітньої дитини в житловому будинку, народження дитини після укладення договору іпотеки) не є підставою для визнання такого договору недійсним із підстави невиконання вимог закону про отримання згоди органу опіки та піклування.

Недобросовісність поведінки інших спадкоємців та нотаріуса свідчать про поважність причин пропуску строку на прийняття спадщини.

У справі № 130/2517/18 спадкоємець, на користь якого був

складений заповіт, не був повідомлений нотаріусом та іншими спадкоємцями про факт відкриття спадщини та наявність заповіту. Надаючи оцінку даним обставинам, ВС постанові від 21 вересня 2020 року дійшов висновку, що така поведінка нотаріуса є недобросовісною, що є підставою для визначення додаткового строку для прийняття спадщини.

Суперечлива поведінка щодо реалізації права на оспорення документа має наслідком припинення такого права.

ВС у постанові від 07 жовтня 2020 року по справі № 450/2286/16-ц наголосив на застосуванні доктрини *venire contra factum proprium* (заборони суперечливої поведінки) до цивільних правовідносин в Україні. Так, поведінка особи, яка має право на оспорення документа (у даній справі свідоцтва про право на спадщину), що висловлює відсутність наміру реалізувати таке право, пов'язує таку особу. Вчинення у майбутньому дій, що будуть суперечити попередній поведінці такої особи має призводити до припинення відповідного права і, як наслідок, неможливості його захисту у судовому порядку.

Розписка одного з подружжя про відсутність претензій щодо об'єкта нерухомого майна не є договором про поділ чи виділ такого нерухомого майна.

Згідно із міркуваннями ВС, викладеними у постанові від 18 листопада 2020 року по справі № 691/262/15-ц, договір про поділ нерухомого майна подружжя або виділ окремого нерухомого майна має бути нотаріально посвідчений.

Оскільки саме на зацікавленій стороні лежить тягар спростування презумпції спільності права подружжя, та така сторона має довести наявність договору, що відповідає вимогам закону. В свою чергу розписка іншого з подружжя про відсутність претензій щодо об'єкта нерухомого майна таким договором не є.

Обставини, що перешкоджають залишенню новонародженої дитини з матір'ю, мають бути винятковими для визначення місця проживання такої дитини разом з батьком.

За змістом постанови ВС від 22 жовтня 2020 року по справі № 358/37/19, при визначенні місця проживання дитини першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. У зв'язку з цим підлягають з'ясуванню які саме виняткові обставини перешкоджають залишенню дитини з матір'ю, враховуючи, що дитина є новонародженою та потребує уваги і піклування матері. ►

► **Завдання захисту прав та інтересів дитини превалює над бажанням дитини проживати з одним із батьків.**

ВС у постанові від 25 жовтня 2020 року по справі № 358/37/19 погодився з необхідністю відхилення від висновку органу опіки та піклування, який не містив інформації про

ставлення батьків до виконання батьківських обов'язків, особисту прихильність дитини до кожного з них, стан здоров'я дитини, факти вчинення домашнього насильства стосовно дитини або за її присутності, а ґрунтувався лише на волевиявлення дитини проживати разом із батьком, але не враховував висновки психолога з даного питання. У зв'язку з цим з метою захисту прав та інтересів дитини перевагу при оцінці доказів перевагу було надано результат психологічного дослідження.

Обов'язок доведення відсутності вини у виникненні заборгованості зі сплати аліментів покладається на боржника.

ВС у справі № 362/4462/16-ц, по якій 20 липня 2020 року була винесена постанова, відзначив, що аліменти можуть присуджуватись за рішенням суду в частці від доходу або у твердій грошовій формі. Разом з тим, незалежно від способу обчислення аліментів, цей платіж є періодичним і повинен сплачуватися платником аліментів кожного місяця. За таких обставин, у випадку встановлення обов'язку відповідача сплачувати аліменти, щодо останнього встановлюється презумпція вини платника аліментів у виникненні заборгованості з їх сплати. Останнє, в свою чергу, є підставою для застосування до відповідача санкції ст. 196 СК України. Обов'язок доведення відсутності вини у виникненні заборгованості зі сплати аліментів покладається на боржника.

Передача транспортного засобу особі, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння, не є підставою для притягнення власника до відповідальності за шкоду, завдану такою особою.

У справі № 456/881/17, що була предметом розгляду ВС, відповідач добровільно передав керування автомобілем особі, яка перебувала у стані алкогольного сп'яніння.

ВС, розглядаючи можливість притягнення відповідача до відповідальності на підставі статті 1187 ЦК України, у постанові від 05 серпня 2020 року вказав, що умовою притягнення володільця транспортного засобу до відповідальності є заволодіння транспортним засобом внаслідок протиправних дій іншої особи (осіб), тобто поза волею його власника (володільця). При цьому передання власником транспортного засобу з порушенням публічних норм (зокрема, особі, яка перебуває в стані алкогольного сп'яніння) не є його неправомірним заволодінням, з огляду на наявність волі власника.

Треті особи позбавлені права на подання заяви про застосування строку позовної давності.

ВС у постанові від 21 жовтня 2020 року по справі 509/3589/16-ц відзначив, що суди попередніх інстанцій помилково дійшли висновку про

необхідність застосування наслідків спливу строку позовною давності до позовних вимог та відмови у позові у зв'язку з наявністю у матеріалах справи заяви про застосування наслідків спливу строку позовної давності. Разом з тим, суди попередніх інстанцій безпідставно не врахували ту обставину, що заяву про застосування наслідків спливу строку позовної давності було подано не відповідачем чи його представником, а третьою особою. Виходячи з цього, ВС наголосив, що заява про застосування наслідків спливу строку позовної давності може бути подана виключно стороною у справі, а не будь-яким учасником, на підставі чого скасував рішення нижчестоячих судів.

Спори щодо оскарження розрахунків державного виконавця щодо заборгованості за аліментами можуть розглядатись як у

порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця, так і у порядку позовного провадження.

Виходячи зі змісту постанови ВС від 09 вересня 2020 року по справі № 569/1662/18, оскарження розрахунків державного виконавця щодо заборгованості за аліментами здійснюється не виключно у порядку позовного провадження. Ст. 447 ЦПК України встановлено право сторін виконавчого провадження звернутися зі скаргою на дії державного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до ЦПК України, якщо такими діями порушені їх права чи інтереси. У зв'язку з цим, відмова судів у задоволенні скарги на розрахунок державного виконавця щодо заборгованості за аліментами з підстави не обрання позовного порядку судочинства є незаконною. **■**

